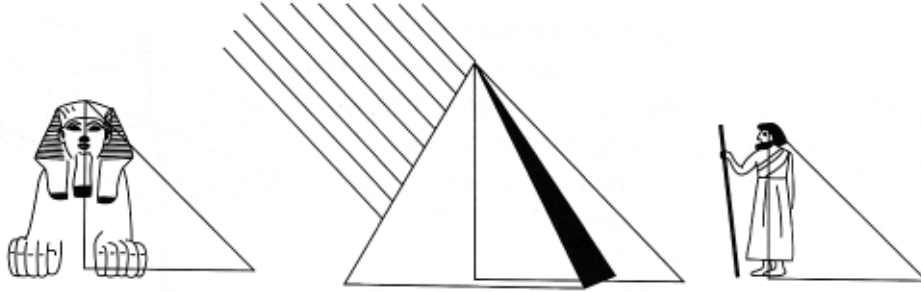

उंची कशी मोजणार!

आशिया मायनर या देशातील मिलेटस या गावचे थेलेस (ख्रिस्तपूर्व 624- ख्रिस्तपूर्व 546) हे एक ग्रीक तत्त्वज्ञ होते. पुराणात दिलेल्या जगाच्या कल्पना त्यांना मान्य नव्हत्या. विज्ञानातील क्रांतिकारी विचारांची त्यांच्यापासूनच सुरुवात झाली. एकदा ते सुट्टीसाठी इजिप्तला गेले. वाळूने अर्धवट झाकले गेलेले तीन पिरॅमिड्स आणि स्फिंक्स बघायला ते जवळच्या गिझाच्या वाळवंटात गेले. ख्रिस्तपूर्व 600 साली थेलेस जेव्हा पिरॅमिड पाहायला गेले तेव्हादेखील ते 2000 वर्षांपूर्वीचे होते.

त्यांच्याबरोबर असलेल्या वाटाड्यांना थेलेस यांनी विचारले, या पिरॅमिडची उंची किती असेल ?

सर्व वाटाडे गोंधळूनच गेले. त्यांना उंचीची काहीच कल्पना नव्हती. आतापर्यंत आलेल्या प्रवाशांनी कधीच असा प्रश्न विचारला नव्हता. थेलेस सर्वात मोठ्या म्हणजे ग्रेट पिरॅमिडच्या उंचीचा विचार करू लागले. त्यांच्या असे लक्षात आले, की वाळवंटातील प्रत्येक वस्तूची सावली एकाच अंशात पडत होती. त्याचाच अर्थ होता, की सूर्याच्या किरणांनी प्रत्येक वस्तूची सावली सारख्याच त्रिकोणाच्या रूपात पडत होती. मग त्यांच्या स्वतःच्या सावलीच्या संदर्भाने त्यांनी ग्रेट पिरॅमिडच्या उंचीचे गणित मांडले. थेलेस यांच्या असे लक्षात आले, की दिवसाच्या एका विशिष्ट वेळी त्यांच्या सावलीची लांबी त्यांच्या स्वतःच्या उंचीइतकी होती. म्हणून मग पिरॅमिडची उंची जाणून घेण्यासाठी त्यांनी त्याच वेळी पिरॅमिडच्या सावलीची लांबी मोजली. थेलेस यांनी प्रत्यक्षात पिरॅमिडची उंची मोजली होती का ? याचे निश्चित उत्तर देणे कठीण आहे. परंतु इतक्या उंच वस्तूची उंची मोजण्यासाठी त्यांच्याच सावलीचा वापर करण्याची कल्पना इतकी सुंदर आणि वैशिष्ट्यपूर्ण आहे, की आता-देखील त्यापासून आपल्याला प्रेरणेचा आनंद मिळतो. गिझाच्या ग्रेट पिरॅमिडची उंची सुमारे 139 मीटर आहे.